

HØRINGSUTTALELSE OG INNSPILL FRA NORSKE REINDRIFTSSAMERS
LANDSFORBUND AVD. AREALENHETEN

OG

Reinbeitedistrikt 33 Spalca
c/o Nannet
Bredbuktnesveien 50B
9522 Guovdageaidnu
Tlf.: 414 26 417
E-post: 33spalca@gmail.com

30.09.2024, Tromsø

Høringsinnspill sendes til:

posttilteknisk@skjervoy.kommune.no

Innspill planprogram fra Reinbeitedistrikt Spalca 33 –
«Kystsoneplan for Kvæningen, Nordreisa og Skjervøy»

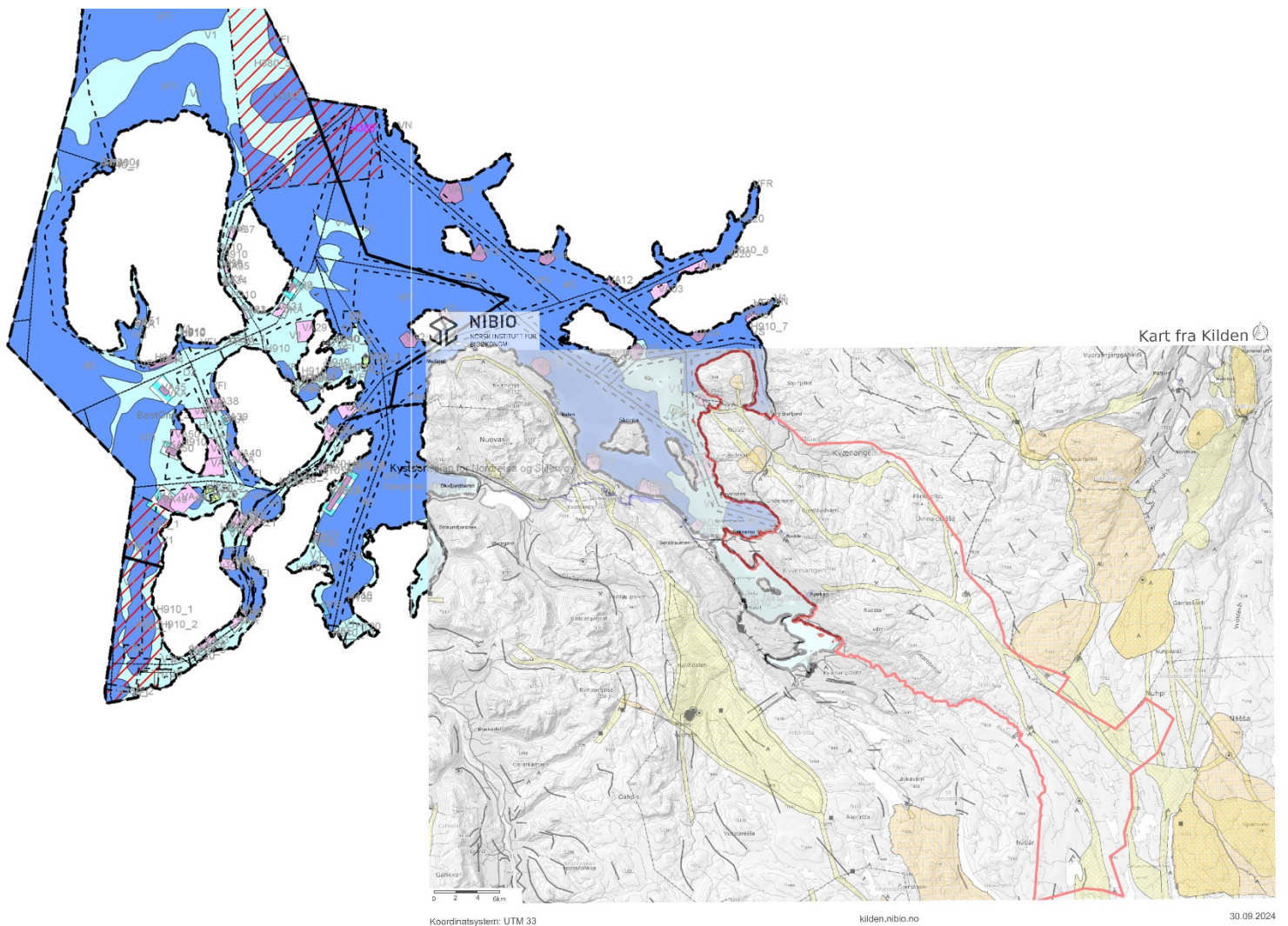
Sammendrag fra Kystsoneplanen:

«Kommunedelplanen for kystsonen er kommunens viktigste overordnede planverk. Formålet med kystsoneplanen er å skape en omforent utviklingsretning som gir langsiktighet og forutsigbarhet i politikk og arealbruk av sjøområdene. Kystsoneplanen angir dermed hovedtrekkene for bruk og vern og hvilke hensyn som må ivaretas ved disponering av arealene. Planen skal bidra til gjennomføring av kommuneplanens samfunnsdel og er et viktig strategisk verktøy for å sikre hovedprioriteringer, forutsigbar og bærekraftig forvaltning av sjøarealet.»

Arealenheten v/ Norske Reindriftsamers Landsforbund
Grønnegata 23, 9008 Tromsø
Org.nr. 971 436 204
areal@nrl-nbr.no

Norske Reindriftsamers Landsforbund
Nærjen Saemiej Rihkesiebrie
Norgga Boazosápmelaččaid Riikkasearvi

Figur 1: Kart RBD Spalca 33 (rød linje/polygon), med kystzoneplanens kart (blått kart til venstre). Der det er rosa punkter på kartet er det akvakultur nær barmarksområdene (ved kystlinjen) for Spalca rbd. Kartlag hentet fra Nibio Kilden og Kystzoneplanen (Arcon 2024). Hele området er vår- og sommerbeite, og en minimumsfaktor for beitegrunlaget i Kvænangen. Kildens reindriftskart er kun veiledende, og viser ikke hele bruksmønstret for rbd og har derfor ikke rettsvirkning.

Beskrivelse av reinbeitedistriktet (hentet fra distriktsplanen)

Rbd 33 ligger i Nord-Troms, i Troms fylke. Distriktet grenser nord mot ytre kvæangsfjorden, på østsiden ligger Reinbeitedistrikt 40-Orda og på vest siden er det Reinbeitedistrikt 34-Abborassa og indre kvæangsfjorden. På sørsiden grenser RBD 33 mot Kautokeino kommune. Det er 17 siidaandeler (driftsenheter) og 125 reineiere i distriktet.

Distriktets ytre grenser omfatter Alta og Kvænangen kommuner (barmarksperioden). Kommunene bør samarbeide interkommunalt for å ivareta reindriftas interesser, også i Kystzoneplanen siden akvakultur med støy og lysstøy nær land reduserer beiteområdenes funksjonalitet og kan forringe trekk- og flyttlei. Sommerbeiteområdet har et totalt areal på 591 km². Beitearealer strekker seg fra riksgrensen mellom Norge og Finland Anarjohka nasjonalpark på innlandet til Ytterst i Beaski (Klubben), mot havet.

Arealenheten v/ Norske Reindriftsamers Landsforbund
Grønnegata 23, 9008 Tromsø
Org.nr. 971 436 204
areal@nrl-nbr.no

Distriktet har fastsatte beitetider, fra 01.mars til 31.desember. Distriktet har anledning til å benytte alle områder til helårsbeite hvis nødvendig.

Administrativt tilhører reinbeitedistrikt til Vest-Finnmark reinbeiteområde. Distriktets reindrift drives geografisk i Troms og Finnmark fylke, og innenfor to kommuner Guovdageainnu suohkan - Kautokeino kommune og Kvænangen kommune. Det er fire siidaer som deler ressurser i RBD 33, om våren, sommeren og høsten. Om vinteren har disse siidaene hvert sitt vinterbeiteområde. Siidaene er fordelt slik: Bals/Skum- (5 siidaandeler), Bæhr- (2 siidaandeler), Sara- (5 siidaandeler), og Skum siida (5 siidaandeler). RBD 33 har en lang historie i området, og er en viktig næringsutøver og samisk kultur – og tradisjonsbærer

RBD 33 fikk sine nåværende grenser fastlagt av Reindrifststyret om distriktsgrensene for Vest-Finnmark reinbeiteområde. Distriktet ble formelt opprettet etter loven om reindrift av 1933. Med følgende grense for sommerbeiteområder for RBD 33: I nord grenser distriktet mot havet, i øst mot reinbeitedistrikt 40-orda, i vest mot reinbeitedistrikt 34-Abborassa, og i sør mot Kautokeino kommune.

Innspill fra Kystsonenplanen:

5.1. Innledning

«For gjennomføring av planlegging av sjøområdene med planprosess og innhold i planene gjelder reglene jf. kap. 11 i Plan og bygningsloven (pbl). § 11-7 nr. 6 «Bruk og vern av sjø og vassdrag, med tilhørende strandsone» skal brukes for å planlegge sjøareal.

Plankartet skal i nødvendig utstrekning vise hovedformål og hensynssoner for bruk og vern av arealer. Arealformålet kan deles inn i underformålene ferdsel, farleder, fiske, akvakultur, naturområder og friluftsområder hver for seg eller i kombinasjon (kombinerte formål) med egne bestemmelser og eller retningslinjer for å legge føringer for arealdisponeringen innenfor planområdet (se fig. 5.1).

I de tilfeller der planmyndigheten har behov for å differensiere arealbruken ved å benytte underformålene under bruk og vern av sjø og strandsone, er det i hovedsak enten for å indikere at en type tiltak, bruk eller verdi skal ha prioritet framfor andre, eller for å gi en type bruk enerett over arealet. Forskjellen mellom disse to kategoriene kan illustreres ved at formålet fiske, som er et underformål, normalt ikke hindrer ferdsel, friluftsliv eller andre aktiviteter, mens et akvakulturanlegg (fysisk tiltak), normalt vil forhindre annen bruk.»

Svar: Reindriftsrettighetene er underlagt ekspropriasjonsrettslig vern og erstatning skal ytes i samsvar med gjeldende regler, hvis det blir gjort inngrep i reindriftssamenes reindriftsrettigheter (§ 7). Det betyr at det er nødvendig med et ekspropriasjonsvedtak før man kan gjøre inngrep i reindriftssamenes reindriftsrettigheter, med mindre rettighetshaverne i forkant har gitt sitt samtykke (Bull, 2020). RBD bruker strandsonen og kystsonen i Kvænangen, derfor må rbd kontaktes så tidlig som mulig.

5.10 Hensynssoner

Et virkemiddel i plan- og bygningsloven er muligheten til å bruke hensynssoner. Hensynssoner innføres gjerne som et resultat av ROS-analysen. Det er opp til den enkelte kommune å ta stilling til hvor langt en ønsker å gå i detaljering av både arealformål og hensynssoner med tilhørende retningslinjer og bestemmelser.

Hensikten med en hensynssone er å kunne vise viktige hensyn og interesser i tillegg til og uavhengig av hvilket arealformål som gjelder i et område. Hensynssoner brukes for få fram forhold og restriksjoner som man ellers ikke får fram gjennom arealformål og bestemmelser. Bruk av hensynssoner vurderes i samspill med arealformål og bestemmelser og begrenses til vesentlige forhold. Det kan fastsettes følgende hensynssoner:

b) Sone med særlige hensyn til landbruk, reindrift, friluftsliv, grønnstruktur, landskap eller bevaring av naturmiljø eller kulturmiljø (PBL § 11-8 c). Her gis det angivelse av interesse. Det kan gis retningslinjer om hvilke hensyn som skal vektlegges ved praktisering av annen lovgivning så langt kommunen er tillagt myndighet etter vedkommende lov.

H520 - Hensynssone for reindrift

Svømmeleier for reindrift og ombordlasting av rein på båt er sikret i de områder dette er aktuelt. Reindriftnæringen sikres med dette at det ikke etableres installasjoner eller andre hindringer som påvirker reindriften (iht. reindriftsloven § 22).»

Svar:

Kunnskapsgrunnlaget mellom sjømatindustri og tradisjonell reindrift/ reinhelse (reinenes fysiologiske atferd og stressfaktorer) må utredes: Der akvakultur/sjømatindustri som laksemerder, anlegg og økt trafikk, lysstøy og støy generelt, så reduseres beitegrunnlaget i så stor grad at beitearealene går tapt i disse områdene. Som det står i Planbestemmelser og retningslinjer 6.2 (se figur 2), så er det en del hensynssoner for reindrifta i Kvænangen. Men det er viktig at 33-Spalca kan komme tidlig inn i dialog (se konsultasjonsplikten). Alle årstidbeitene er i en eller annen grad påvirket av inngrep og/eller aktiviteter som kan redusere beitero for reinen. I tillegg har flere flytt- og trekkeleier, oppsamlingsområder og områder i tilknytning til reindriftsanleggene fått redusert funksjon. Samlet kan dette påvirke både overlevelse og vekst hos reinen, noe som igjen påvirker produksjon, slakteuttak og avl. Reineierne kan også bli tvunget til å legge om drifta fra de tradisjonelle driftsmåtene, for å tilpasse seg til de endrede forutsetningene i distriktet. Samlet kan dette true både den økologiske, økonomiske og kulturelle bærekrafta i distriktet.

Inngrep og forstyrrelser som gjør at tradisjonelle driftsmåter ikke lenger kan benyttes, kan også være et brudd med reindriftssamenes rett til kulturutøvelse som følger av artikkel 27 i FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter (SP, 1966).

6.2	<p>Hensynssone reindrift (H_520):</p> <p>Innenfor disse hensynssonene er det ikke til å gjennomføre tiltak eller utøve virksomhet som er til hinder for reindriften.</p> <p>Aktuelt reinbeitedistrikt skal konsulteres ved usikkerhet knyttet til tiltakets betydning for hensynet.</p>	<p>Hensynssoner for reindrift:</p> <p>H5201 – Trekklei over Isfjorden i Kvæningen</p> <p>H520_2 – ilandsettingsplass ved Dingalbukta i Kvæningen</p> <p>H520_3 – utskipningssted i Burfjorden. Kvæningen</p> <p>H520_4 – utskipningssted på Aslakneset (Jøkelfjord). Kvæningen.</p> <p>H520_5 – Trekklei over Maursundet i Nordreisa og Skjervøy</p> <p>H520_6 – Trekklei over Kågsundet i Skjervøy</p> <p>H520_7 – Trekklei over Rotsundet i Nordreisa</p> <p>Jf. Reindriften § 22.</p>
-----	--	--

Figur 2: Skjerm bilde fra dokumentet: Planbestemmelser og retningslinjer for Kystsoneplanen for Kvæningen, Nordreisa og Skjervøy, april 2024.

Kumulative effekter/ Samlet belastning i 33-Spalca

Den samlede belastninga for 33 Spalca er stor. Den økologiske, økonomiske og kulturelle bærekrafta i distriktet er allerede truet basert på samlet belastning i dagens situasjon. En kystsoneplan burde ha en overordnet plan for en reindriftnæring som er allerede hardt presset av arealinngrep, der de kumulative effektene på et interkommunalt og regionalt nivå burde dokumenteres, med bruk av reindriften tradisjonelle kunnskap og dagens forskning. Når flere distrikter melder inn at akvakultur nær land reduserer beiteområdets funksjonalitet, dvs at reinen beiter andre steder og reduserer barmarks beitegrunlaget, så er det en stor del av den samlede belastninga.

Inngrep i reinbeitedistriktet fra Distriktsplanen og NRLs kunnskapsgrunnlag:

Distriktet har gjennom årene blitt påvirket av flere inngrep, inkludert tre store kraftlinjer, hvorav den siste er 420-linja. Anleggsveier bygd i forbindelse med kraftlinjene brukes nå til fritidskjøring og av reiene fra andre distrikter, noe som skaper problemer. Flere gamle gruveanlegg er etterlatt i distriktet, med åpne gruveganger som utgjør en fare for både rein og mennesker. Distriktet mener Kvæningen kommune er ansvarlig for å rydde opp.

Gjerder og anlegg Gamle og forlatte gjerder i distriktet, som piggråd, skaper store utfordringer for rein og annen ferdsel. Kvæningen kommune har avtalt med distriktet å fjerne disse. Ulovlige hytter og gammer er også et problem, og distriktsstyret har gjentatte ganger bedt kommunen rive dem uten respons.

Gjennomflytting Flere andre reinbeitedistrikter flytter gjennom Spalca, noe som belaster beiteområdene. Distriktet er imot ulovlig flytting, da det skaper unødig press på ressursene. Eksisterende gjennomflyttingsavtaler overholdes ikke alltid, noe som fører til misnøye.

Fritidskjøring og dispensasjoner Motorisert ferdsel, særlig under kalving og brunst, er et stort problem i distriktet. Mange kommuner gir for mange dispensasjoner uten å involvere reinbeitedistriktene, noe som fører til økt trafikk og forstyrrelser for reinen. Distriktet krever strengere regulering av fritidskjøring og scooterløyper.

Rovdyrproblemer Store rovdyrtap forårsaket av jerv og ørn har blitt et økende problem. Reineierne opplever det som svært vanskelig å dokumentere tap, og Statens naturoppsyn tar seg sjelden tid til å registrere skadene i felten. Rovvilt reduserer produksjonen i reindriften (LMD, 2021). Reinbeitedistrikter i samiske områder rapporterer årlig om betydelige tap til rovdyr som inngår i norsk rovviltforvaltning (Landbruksdirektoratet, 2021). Rovvilt begrenser distrikters fleksibilitet og kan hindre bruken av visse områder i perioder. Rovviltforekomster må derfor betraktes som en form for inngrep, på linje med fysiske tiltak. Omfanget av rovvilt og tap vil påvirke hvor mye belastning et reinbeitedistrikt kan tåle før det når tålegrensen.

Klimaendringer Reinbeitearealet vil trolig bli redusert etter hvert som tregrensen flytter seg nordover på grunn av klimaendringene (Norsk Polarinstitutt, 2010). Reinlav er sårbar for klimavariasjoner, og økte temperaturer kan presse lavbeitene lenger nord (Aaheim et al., 2009). Temperaturer rundt frysepunktet skaper islag som gjør det vanskelig for reinen å beite, og høyere sommertemperaturer kan føre til flere sykdommer, parasitter og insektplager (Aaheim et al., 2009; Norsk Polarinstitutt, 2010). Klimaendringene kan også negativt påvirke både reindriften og den samiske reindriften (Norsk Polarinstitutt, 2010). Ifølge IPCC (2007) kan urbefolkninger i Arktis bli spesielt hardt rammet, noe som utfordrer deres høye tilpasningsevne (siteret i Aaheim et al., 2009). Klimaendringene kan også øke arealkonfliktene mellom samisk reindrift og andre aktører.

Samlet sett mener distriktet at inngrep og forstyrrelser gjør det vanskelig å drive reindrift på en tradisjonell og bærekraftig måte.

Folkehelse Med økt arealinngrep og den samla belastninga så viser studier at helsa til reineierne forringes på grunn av økt arbeidsmengde og en ukjent fremtid. For reinbeitedistriktet så er det viktig at arealene som distriktet disponerer skal ha like stor økologisk verdi for kommende generasjoner, som i dag.

Lover, forskrifter og nasjonale avtaler

Reindriften (§ 22.Flyttleier)

«Reindriften har adgang til fritt og uhindret å drive og forflytte rein i de deler av reinbeiteområdet hvor reinen lovlig kan ferdes og adgang til flytting med rein etter tradisjonelle flyttleier. Med til flyttleier regnes også faste inn- og avlastningsplasser for transport av reinen. Reindriften flyttleier må ikke stenges, men Kongen kan samtykke i omlegging av flyttleier og i åpning av nye flyttleier når berettigede interesser gir grunn til det. Eventuell skade som følge av omlegging av flyttleier eller åpning av nye flyttleier

Arealenheten v/ Norske Reindriftsamers Landsforbund
Grønnegata 23, 9008 Tromsø
Org.nr. 971 436 204
areal@nrl-nbr.no

erstattes etter avgjørelse ved jordskifteretten. Kongen kan bestemme at også fastleggingen i detalj av den nye flyttleien skal overlates til skjønnnet.»

FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter artikkel 27

«I de stater hvor det finnes etniske, religiøse eller språklige minoriteter, skal de som tilhører slike minoriteter ikke nektes retten til, sammen med andre medlemmer av sin gruppe, å dyrke sin egen kultur, bekjenne seg til og utøve sin egen religion, eller bruke sitt eget språk.»

Free prior and informed consent (FPIC)

- Retten til fritt og informert forhåndssamtykke.

Andre lover:

- Barnekonvensjon artikkel 30 – Urfolks barns rettigheter å utøve sin egen kultur
- Sameloven kap. 4 – vedr. Konsultasjonsplikt
- FNs erklæring om urfolks rettigheter art. 19
- ILO-konvensjon nr. 169 art. 6
- Grunnloven § 108
- Naturmangfoldloven

IPCC, IPBES og Naturavtalen:

- Arealvern er det beste klimatiltaket for å sikre reindriftens fleksibilitet i en fremtid med klimaendringer (FNs klimapanel IPCC rapport nr. 5)
- Tap av naturområder er en like stor trussel for reindriftsnæringen som klimaendringer (FNs naturpanel IPBES- 2019)
- Konvensjonen for Biologisk mangfold (CBD):
- *«Minst 30% av alle land- og havområder skal bevares og beskyttes mot skadelig påvirkning fra menneskelig aktivitet.»* (FNs Naturavtale fra 2022, punkt 3).

En Kystsoneplan i et rikt, samisk kystsamfunn som Kvænangen kommune - så må samiske rettighetshavere (sedvane og alder tids bruk) komme inn tidlig for å øke kunnskapsgrunnlaget mellom begge parter (konsultasjonsplikten) iht arealinngrep. Reinbeitedistriktets tradisjonelle næring er en viktig del av Kvænangen kommune, og er en del av kommunens næringsutøvere og rettighetshavere.

Oppsummering og manglende detaljer Kystsoneplanen burde implementere

- Retten til Samisk tradisjonell og erfaringsbasert reindrift (for nåtida, og for kommende generasjoner).
- Reinens fysiologiske helse: Reinhelse er viktig for en bærekraftig driftsform, og i den tradisjonelle reindriften så er reinhelse førsteprioritet. Reinen påvirkes av menneskelig aktivitet, der støy- og lysforhold (for eksempel blinkende lys, økt trafikk, etc) er store stressfaktorer.
- I et overordnet syn, med å se på den samla belastninga for reinbeitedistriktet, så er det bekymringsverdig å redusere og fragmentere flere beiteområder. Spalca har gode beiteforhold for reinbeitedistriktets reintall, med forskjellige viktige vekster som reinen trenger for å opparbeide seg fettgrunnet for en lang vinter. Økning i arealinngrep og forstyrrelser reduserer arealmessig barmarksbeitets fleksibilitet i reindriften.
- Det samiske verddesamfunnet burde nevnes og bli implementert i Kystsoneplanen, siden dette har en stor, historisk verdi når arealinngrep skjer. Dokumentasjon er viktig for kommende generasjoner.
- Kunnskapsgrunnet mellom sjømatindustri og tradisjonell reindrift/ reinhelse (reinens fysiologiske atferd og stressfaktorer) må utredes: Der sjømatindustri som laksemerder, økt båttrafikk, lysstøy og støy generelt, så reduseres beitegrunnet i så stor grad at beitearealene går tapt i disse områdene.
- Viktige svømmeleier der industriell aktivitet foregår, må konsultasjon iverksettes så tidlig som mulig. Svømmeleier er svært viktig for reinbeitedistriktene, og er en viktig verdi i den tradisjonelle reindriften.
- Artsmangfoldet er viktig for det samiske kulturlandskapet/ reindriftslandskapet: å ivareta økosystemers funksjoner på land og vann på en bæredyktig måte må ihensyntas i en Kystsoneplan.
- De kumulative effektene av økt sjømatindustri må gjennomgås. Både forskning og tradisjonskunnskapen viser at støy og lysstøy forringer nærliggende beiteområder.
- Reindriften må konsulteres så tidlig som mulig der arealinngrep skjer.

RBD 33- Spalca og NRL, 30.09.2024 Tromsø

